

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ М.І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ»**

БАБІЙ ГРИГОРІЙ ЯРОСЛАВОВИЧ

УДК 332.135 [330.322 + 330.341.1] (477) (438)

**МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-
ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНСЬКО-
ПОЛЬСЬКОМУ ТРАНСКОРДОННОМУ РЕГІОНІ**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Львів – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України».

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Борщевський Віктор Валентинович,
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені
М. І. Долішнього НАН України»,
завідувач відділу розвитку територіальних громад і
трансграничного співробітництва.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Гоблик Володимир Васильович,
Мукачівський державний університет МОН
України, перший проректор

кандидат економічних наук, доцент
Смолич Дарія Валеріївна,
Луцький національний технічний університет МОН
України, доцент кафедри менеджменту

Захист відбудеться 7 грудня 2018 р. о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.154.01 в ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» за адресою: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» за адресою: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4 та на сайті: [www://ird.gov.ua](http://ird.gov.ua).

Автореферат розісланий 7 листопада 2018 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук**

П. В. Жук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Прикордонні з ЄС регіони України на сучасному етапі європейської інтеграції відіграють дедалі важливішу роль у процесі адаптації вітчизняної економіки до соціально-економічних стандартів ЄС. Передусім це стосується активізації інвестиційно-інноваційних процесів, спрямованих на підвищення ефективності використання наявного соціально-економічного, природно-ресурсного та людського потенціалу.

Найвищого рівня економічної інтеграції та міжрегіональної співпраці з партнерами з країн-членів ЄС прикордонні регіони України досягають у процесі розвитку транскордонного співробітництва, передусім у межах транскордонних регіонів. Адже інтенсифікація економічних взаємодій, яка відбувається під час становлення та розвитку транскордонних регіонів, дозволяє забезпечувати постійне удосконалення механізмів транскордонного співробітництва, зокрема у таких сферах, як іноземне інвестування, трансфер технологій, модернізація інфраструктури, реалізація інноваційних проектів тощо.

З погляду ефективного використання та нарощування потенціалу розвитку українсько-польського транскордонного регіону на сучасному етапі європейської інтеграції першочергове значення має удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у його межах.

Особливої актуальності це питання набуває з огляду на загострення ризиків дивергенції інвестиційно-інноваційного розвитку по різні боки українсько-польського кордону, що супроводжується загостренням проблеми відтоку працездатного населення та кваліфікованих кадрів із прикордонних регіонів України до Польщі, а також диспропорціями у розвитку інноваційної інфраструктури та якості інвестиційного клімату.

Зважаючи на гостроту окреслених проблем, дослідженню різних аспектів їх поширення та розв'язання в українсько-польському транскордонному регіоні, а також в усьому соціально-економічному просторі між Україною та ЄС, присвячені численні публікації вітчизняних і зарубіжних науковців. Передусім, це стосується наукових публікацій Ф. Адамчука, О. Амоші, В. Андрійчука, І. Бабець, Й. Бомана, В. Борщевського, Т. Васильціва, О. Власюка, В. Геєця, В. Гоблика, І. Гончаренко, С. Давимуки, І. Журби, В. Засадко, С. Ішук, Б. Кавалка, К. Куцаб-Бонк, А. Мадери, М. Мальського, Н. Мікули, І. Міхая, А. Мокія, Н. Павліхи, М. Перковського, Ю. Присяжнюка, Х. Притули, У. Садової, Д. Смолич, Р. Сухоцької, Р. Федана, Л. Федулової, А. Філіпенка, М. Янківа, В. Ястрембської та інших вчених.

Водночас, особливості нинішнього етапу європейської інтеграції та виклики, якими він супроводжується, а також пріоритети інвестиційно-інноваційного розвитку українсько-польського транскордонного регіону в сучасних соціально-економічних умовах змушують шукати нові засоби та механізми активізації інвестиційно-інноваційних процесів, спрямованих на підвищення якості життя та ефективності функціонування економіки в сусідніх прикордонних регіонах України та Польщі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалась відповідно до науково-дослідних тем ДУ «Інститут регіональних

досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», зокрема: «Трансформація економічного середовища прикордонних територій в рамках дії Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» (номер державної реєстрації 0116U004037), у якій автором обґрунтовано пріоритетні напрями удосконалення організаційно-економічного та соціального механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у прикордонних із Польщею регіонах України на сучасному етапі європейської інтеграції; «Загрози та виклики розвитку сільських територій Західного регіону України в умовах реалізації Угоди про Асоціацію з ЄС» (номер державної реєстрації 0116U004036), де автором досліджено вплив інституційно-правового середовища ЄС на функціонування ринкового та фінансового механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у межах сільських територій українсько-польського транскордонного регіону.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є наукове обґрунтування теоретико-методичних засад та заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні на сучасному етапі європейської інтеграції.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено виконання таких основних завдань:

- ідентифікувати основні механізми активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні з огляду на перспективу його розвитку в сучасних соціально-економічних умовах;
- адаптувати теоретичні засади регіональної економіки до сучасних умов розвитку механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні;
- ідентифікувати основні бар'єри, які знижують ефективність функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні та спричиняють виснаження його інноваційного потенціалу;
- виявити силу впливу окремих чинників на ефективність використання інноваційного потенціалу розвитку сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі;
- порівняти особливості функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в різних частинах українсько-польського транскордонного регіону;
- визначити пріоритетні напрями удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні на сучасному етапі європейської інтеграції;
- розробити пропозиції для органів державної влади та місцевого самоврядування, а також недержавних інституцій щодо впровадження першочергових заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні.

Об'єкт дослідження – інвестиційно-інноваційні процеси в українсько-польському транскордонному регіоні.

Предмет дослідження – теоретичні засади та прикладні аспекти функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні.

Методи дослідження. Теоретична основа та науково-методологічна база дисертації ґрунтуються на фундаментальних положеннях економічної теорії, концепціях регіональної економіки, зокрема транскордонного співробітництва, інституціоналізму, неокласицизму та принципах наукової об'єктивності при аналізі економічних процесів і явищ. У процесі виконання дослідження застосовувалися сучасні наукові методи, а саме: монографічний – для формування наукового інструментарію дослідження та розробки понятійного апарату; економічних порівнянь – для виявлення особливостей функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у різних частинах українсько-польського транскордонного регіону та по різні боки українсько-польського кордону; соціологічних досліджень – для здійснення експертних оцінок щодо сучасного стану та пріоритетних напрямів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні; аналізу та синтезу – для виявлення основних тенденцій розвитку інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні, а також ідентифікації основних чинників впливу на ефективність використання наявного інноваційного потенціалу сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі; економетрики – для визначення сили впливу основних чинників, які визначають характер розгортання інвестиційно-інноваційних процесів у межах українсько-польського транскордонного регіону; наукового спостереження – для визначення основних інституційних дисфункцій, що чинять деструктивний вплив на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні та розробки пропозицій, спрямованих на їх подолання; наукових узагальнень – для формулювання висновків і розробки рекомендацій для органів державної влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства та суб'єктів транскордонного бізнесу; графічної візуалізації – для наочного представлення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України та Польщі з питань регіонального розвитку, транскордонного співробітництва, місцевого самоврядування та європейської інтеграції; офіційні дані Державної служби статистики України та її представництв у прикордонних із Польщею областях, головного статистичного відомства Польщі та його регіональних підрозділів у Люблінському й Підкарпатському воєводствах; дані міжнародних організацій, зокрема євро регіонів «Буг» і «Карпатський»; наукові праці провідних українських і польських учених; результати експертних досліджень; інформація спеціалізованих фахових сайтів мережі Інтернет, публікації у засобах масової інформації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретико-методичних положень, визначенні пріоритетів та обґрунтуванні стратегічних напрямів удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні. Зокрема в дисертації:

вперше:

- систематизовано механізми активізації інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні за критерієм їх функціональної спрямованості, результатом чого стало виділення п'яти основних механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні: організаційно-економічного, фінансового, ринкового, інформаційного та соціального, що дало змогу структурувати засоби їх удосконалення з урахуванням специфіки функціонування кожного із них в українсько-польському транскордонному регіоні;

удосконалено:

- науковий інструментарій дослідження впливу окремих елементів суспільно-психологічного середовища на розгортання інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні, що, на відміну від існуючих підходів, ґрунтується на поєднанні методів інституційного аналізу та соціологічних досліджень, і дозволило ідентифікувати латентні деструктивні інститути, які чинять обмежувачий вплив на інноваційну активність господарюючих суб'єктів у прикордонних із Польщею регіонах України, виснажуючи тим самим інноваційний потенціал розвитку всього українсько-польського транскордонного регіону, а саме: опортуністичну поведінку, ілєгальну трудову міграцію та прикордонну торгівлю, а також прогалини в інституціоналізації малого прикордонного руху. Це стало підставою для обґрунтування засобів подолання низки виявлених інституційних дисфункцій з метою підвищення ефективності функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні;

- концептуальні засади стимулювання розвитку інноваційних форм транскордонного співробітництва між сусідніми прикордонними регіонами України та Польщі, ґрунтовані, на відміну від існуючих, на досягненнях економіки знань, зокрема щодо впровадження в соціально-економічний простір українсько-польського транскордонного регіону системоутворюючих елементів креативної економіки (розбудови інституційної інфраструктури, впровадження електронного врядування, підвищення якості людського капіталу) з метою забезпечення якісних змін у трансфері інноваційних технологій, розвитку відновлюваної енергетики, комерціалізації інновацій, формуванні та функціонуванні сучасних транскордонних інноваційних інституцій тощо;

набуло подальшого розвитку:

- класифікація транскордонних регіонів за критерієм пріоритетних напрямів їх соціально-економічного розвитку, що стало підставою для виділення п'яти типів транскордонних регіонів: економічно-господарських, інноваційно-технологічних, соціально-культурних, інформаційно-мережевих та інституційно-організаційних і дозволило виявити характерні особливості формування та еволюції кожного з них зважаючи на ефективність функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів;

- організаційно-економічні підходи до удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні на сучасному етапі європейської інтеграції, зокрема обґрунтування пропозицій щодо взаємного підсилення науково-освітнього потенціалу українських і

польських дослідницьких інституцій, удосконалення системи інформаційно-аналітичного забезпечення суб'єктів підприємництва в межах українсько-польського транскордонного регіону, а також впровадження нових мотиваційних стимулів для мешканців українсько-польського прикордоння, включаючи трудових мігрантів, використовувати власні фінансові та інтелектуальні ресурси в інноваційних сегментах економіки досліджуваного транскордонного регіону.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій та обґрунтуванні практичних засобів удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні та впровадження їх у практику управлінської діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі. Зокрема, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, використані: департаментом економічної політики Львівської обласної державної адміністрації при розробці програмних документів та проведенні ділових зустрічей з підприємцями із сусідніх прикордонних воєводств Польщі, а також на міжнародних економічних форумах (довідка № 1-11-109 від 15 січня 2018 р.); Яворівською районною радою Львівської області при плануванні заходів транскордонного співробітництва на районному рівні (довідка № 17/8-12 від 7 лютого 2018 р.); Львівською торгово-промисловою палатою при роботі з господарюючими суб'єктами регіону з метою нарощування їх інноваційного потенціалу на основі активізації інвестиційного співробітництва з польськими підприємцями (довідка № 19-16-4/1401 від 29 грудня 2017 р.); Агенцією місцевого економічного розвитку Яворівщини при реалізації міжнародного проекту «Розвиток підприємництва шляхом покращення доступу до інвестиційних ділянок у м. Любачів та гміні Любачів, а також відновлення деградованих земель Яворівського району та м. Новий Розділ» (довідка № 78 від 14 грудня 2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, положення та розробки, викладені в дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дослідженні використано лише ті положення, ідеї та висновки, що є результатом особистих напрацювань автора.

Апробація дисертації. Основні ідеї, положення та пропозиції, що містяться в дисертації, пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Напрями інноваційного розвитку виробництва та переробки продукції сільського господарства» (м. Львів, 2014 р.); «Інвестиційно-інноваційні засади розвитку національної економіки в ринкових умовах» (м. Мукачево, 2015 р.); «Соціально-економічний потенціал транскордонного співробітництва» (м. Львів, 2016 р.); «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» (м. Одеса, 2017 р.); на міжнародних, всеукраїнських та регіональних круглих столах, а саме: «Суспільно-економічні аспекти транскордонної співпраці України і Польщі: історія, сучасність і майбутнє» (м. Львів, 2014 р.); «Організаційно-економічні механізми та засоби нарощування і ефективного використання потенціалу розвитку прикордонних територій західних регіонів України» (м. Львів, 2014 р.); «Транскордонне співробітництво України: реалії, перспективи розвитку та завдання економічної науки» (м. Львів, 2016 р.); «Дорожня карта розвитку малого та середнього підприємництва у гірських районах Львівщини»

(м. Сколе, 2017 р.), а також на двох міжнародних науково-практичних семінарах: «Транскордонне співробітництво у сфері економіки, культури та політики» (м. Львів, 2015 р.) та «Перспективи та ризики реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади у Яворівському районі» (м. Яворів, 2015 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 21 наукова праця загальним обсягом 7,3 д.а. (у тому числі особисто автору належить 4,9 д.а.). У наукових фахових виданнях опубліковано 12 статей, з них 4 – у виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз; 5 – тези доповідей; 4 – публікації в інших виданнях.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (165 позицій) і додатків. Повний обсяг дисертації становить 260 сторінок, з яких 212 сторінок основного тексту. Робота містить 13 таблиць, 28 рисунків і 19 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, розкрито її взаємозв'язок з науковими програмами і темами, сформульовано мету та завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та одержані результати, а також описано їх апробацію та практичне значення.

Перший розділ «**Теоретичні засади дослідження інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні**» присвячений дослідженню теоретичних засад формування та розвитку інвестиційно-інноваційних процесів у межах транскордонного регіону в умовах євроінтеграційних змін.

Узагальнення теоретичних напрацювань з питань транскордонного співробітництва дозволяє констатувати, що транскордонний регіон доцільно досліджувати у просторових межах суміжних прикордонних регіонів сусідніх держав, а основною компонентою його соціально-економічного розвитку вважати узгодження стратегічних орієнтирів та механізмів функціонування відповідних адміністративно-територіальних одиниць по різні боки кордону.

Важливою складовою економічної діяльності в межах транскордонних регіонів є розвиток інвестиційно-інноваційних процесів. Саме їх активність відображає якісні характеристики та глибину інтегрованості господарських комплексів сусідніх регіонів двох або більшої кількості держав, задіяних у транскордонному співробітництві. Тобто активізація інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні свідчить про те, що його економіка еволюціонує і від простих форм торговельного та інституційного співробітництва між прикордонними територіями сусідніх держав переходить до складних, багатofункціональних мережових взаємозв'язків із залученням всіх ланок транскордонного співробітництва: соціально-демографічної, гуманітарної, наукової, міжособистісної, міграційно-трудова, управлінсько-маркетингової, інфраструктурної, інвестиційно-економічної, інноваційно-технологічної тощо.

Активізація інвестиційно-інноваційних процесів сприяє перетворенню транскордонного регіону в цілісну соціально-економічну систему, підпорядковану єдиним регуляторним правилам і процедурам та координовану за допомогою спільних інституційних рамок та управлінських важелів. Завдяки цьому

відбувається підвищення ефективності використання наявних ресурсів у межах відповідного транскордонного регіону як по один бік кордону, так і по інший. У процесі активізації інвестиційно-інноваційної діяльності у транскордонному регіоні відбувається посилення взаємного впливу чинників, що її стимулюють.

До числа базових механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні належать: організаційно-економічний, фінансовий, ринковий, інформаційний, а також соціальний. Саме вони здійснюють основний стимулюючий вплив на розгортання інвестиційно-інноваційних процесів в економіці транскордонного регіону (рис. 1).

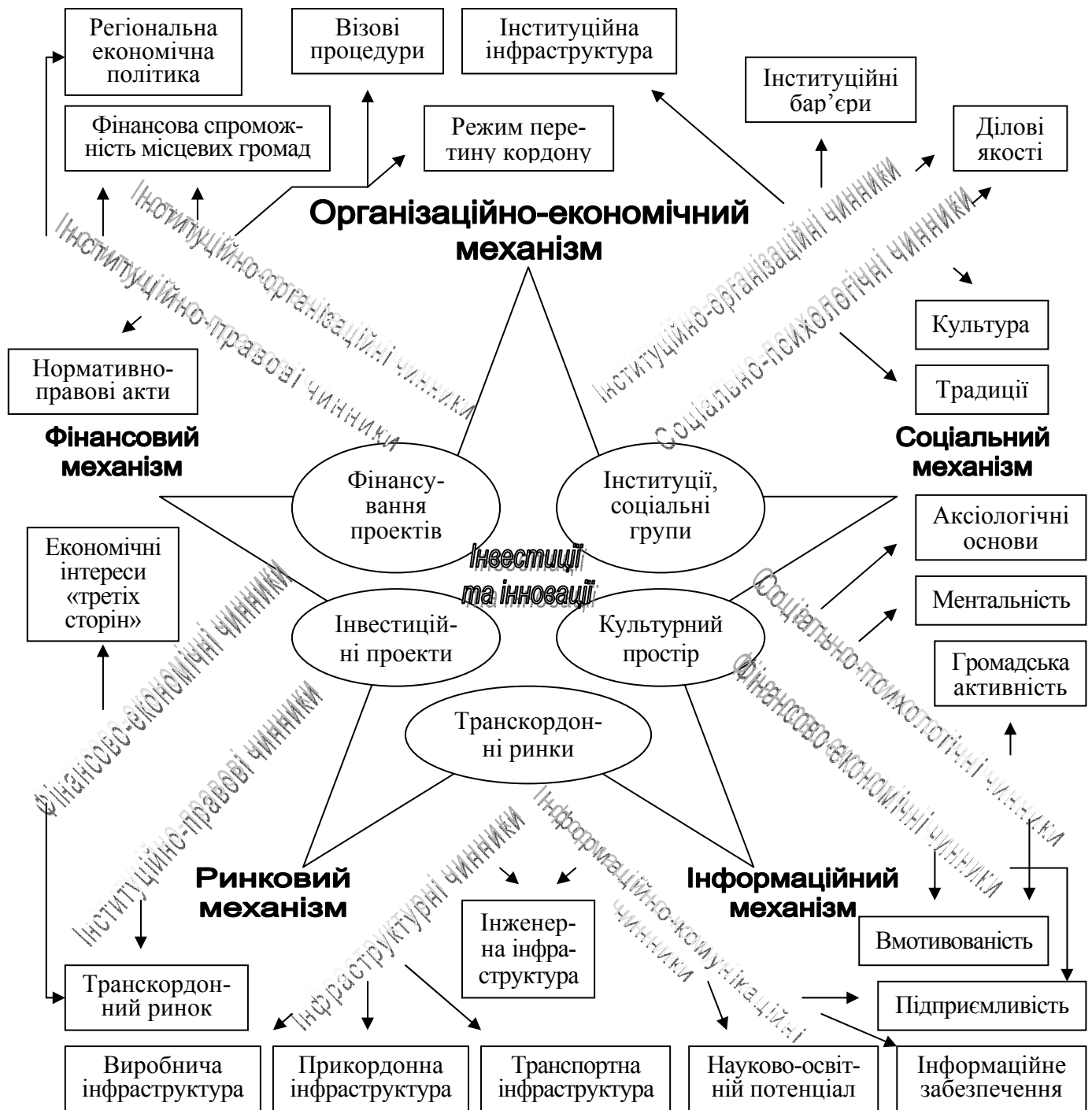

Рис. 1. Основні механізми та чинники активізації інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні

Складено автором

Кожен з окреслених механізмів діє у взаємозв'язку з іншими, а їх взаємозалежність обумовлюється тим, що окремі ланки, а також важелі, інструменти та форми, одночасно належать до різних механізмів.

У другому розділі «Аналіз інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні» здійснено дослідження сучасного стану інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні, зокрема оцінено інституційно-правове середовище та суспільно-психологічні аспекти, які визначають характер їх розгортання по різні боки кордону, а також проаналізовано особливості реалізації наявного інвестиційно-інноваційного потенціалу в сусідніх прикордонних областях України та воєводствах Польщі.

Аналізуючи характерні особливості інвестиційно-інноваційної діяльності в українсько-польському транскордонному регіоні, першочергову увагу звертають на себе наявні просторові диспропорції, які полягають у суттєвій різниці більшості показників, які відображають характер інвестиційно-інноваційних процесів з українського та польського боків спільного кордону. Наприклад, капітальні інвестиції в сусідніх із Польщею областях України не сягають навіть 20% від їх загального обсягу в українсько-польському транскордонному регіоні (табл. 1).

Таблиця 1

Річні обсяги капітальних інвестицій в областях і воєводствах українсько-польського транскордонного регіону, 2014-2016 рр.*

Регіон	Роки					
	2014		2015		2016	
	млн дол. США	%	млн дол. США	%	млн дол. США	%
Волинська область	285,09	3,59	282,36	3,64	249,87	3,88
Закарпатська область	221,93	2,79	173,00	2,23	182,50	2,83
Львівська область	803,62	10,12	612,93	7,90	728,19	11,31
Разом в українській частині транскордонного регіону	1310,64	16,50	1068,29	13,77	1160,56	18,02
Люблінське воєводство	3186,55	40,13	3253,25	41,93	2276,18	35,35
Підкарпатське воєводство	3443,76	43,37	3438,00	44,31	3002,88	46,63
Разом у польській частині транскордонного регіону	6630,31	83,50	6691,25	86,24	5279,06	81,98
Всього в українсько-польському транскордонному регіоні	7940,95	100,0	7759,54	100,0	6439,62	100,0

*Складено автором за даними статистичних відомств відповідних регіонів

Описані диспропорції підтверджуються даними щодо обсягу залучених прямих іноземних інвестицій у сусідні прикордонні регіони України та Польщі. Так, якщо проаналізувати динаміку річних обсягів залучення прямих іноземних інвестицій у прикордонні з Україною воєводства Польщі та в сусідні із ними області України протягом останнього десятиріччя, то можна спостерігати більш ніж

дворазове збільшення цього показника у польській частині спільного транскордонного регіону при фактично незмінних сумарних показниках українських областей, що межують із Польщею (табл. 2)

Таблиця 2

Річні обсяги прямих іноземних інвестицій в українсько-польському транскордонному регіоні, 2005-2017 рр.*

Показники	Роки				
	2005	2010	2015	2017	2017 до 2005, %
У польській частині транскордонного регіону, млн. дол. США	497,2	846,8	1110,2	1202,0	241,8
В українській частині транскордонного регіону, млн. дол. США	101,7	- 57,9	- 143,2	103,7	102,0
В українсько-польському транскордонному регіоні загалом, млн. дол. США	598,5	788,9	967,0	1305,7	218,2

*Складено автором за даними статистичних відомств відповідних регіонів

Значною мірою така ситуація зумовлена політичним чинником, зокрема військовими діями на Сході України, більш ніж триразовим падінням курсу гривні по відношенню до євро та долара США, що негативно вплинуло на інвестиційний клімат в Україні та її окремих регіонах, передусім західних, які межують з країнами-членами ЄС, а відтак є найбільш вразливими з погляду можливого відтоку капіталу та людських ресурсів.

Економічні диспропорції, зумовлені концентрацією інвестиційно-інноваційної активності в українсько-польському транскордонному регіоні переважно у прикордонних з Україною воєводствах Польщі, суттєво звужують можливості реалізації інноваційних проектів у межах досліджуваного транскордонного регіону. Наприклад, розрив у витратах на інноваційну діяльність промислових підприємств у доларовому еквіваленті, з українського і з польського боку кордону, залишається фактично незмінним з 2011 року (рис. 2).

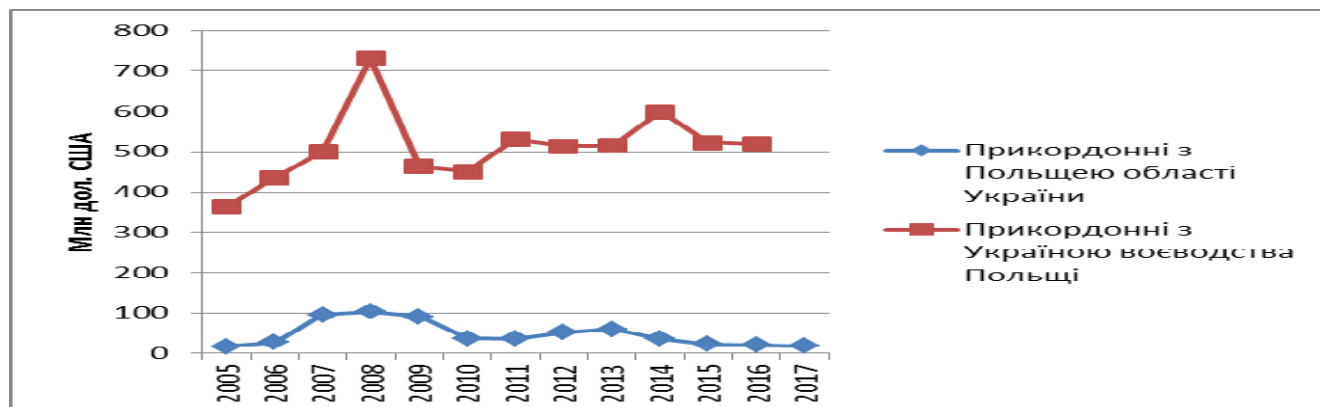

Рис. 2. Витрати на інноваційну діяльність промислових підприємств в українській і польській частинах транскордонного регіону

Складено автором за даними статистичних відомств відповідних регіонів

Подібною є ситуація з витратами на виконання наукових і науково-технічних робіт в українській і польській частинах спільного транскордонного регіону. Так, вказаний показник, відображений у доларовому еквіваленті, засвідчує спадну тенденцію для українських областей, що межують із Польщею, упродовж усього останнього десятиліття. При цьому сумарний обсяг витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт у Люблінському та Підкарпатському воєводствах Польщі, демонструє хвилеподібну тенденцію. Після свого пікового значення у 2014 році, коли різниця цього показника з сусідніми областями України склала майже двадцять разів, відзначається його поступове падіння на 30% протягом наступних трьох років.

Важливий вплив на формування окреслених диспропорцій чинить опортуністична поведінка мешканців прикордонних із Польщею регіонів України, пов'язана з обмеженням інвестиційно-інноваційної активності в українській частині спільного транскордонного регіону. Вона негативно відображається на ефективності функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в усьому українсько-польському транскордонному регіоні, спричиняючи зниження інноваційної активності господарюючих суб'єктів. Унаслідок цього, з українського боку кордону концентрується низькотехнологічна, сировинно-орієнтована і трудомістка економіка, а з польського – більш сучасна та інноваційно-спрямована.

Ще одним аспектом деструктивного впливу існуючого суспільно-психологічного середовища на розгортання інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні є переважання дрібнотоварного виробництва, яке супроводжується недостатньо високим інноваційним потенціалом підприємництва. Унаслідок цього більшість суб'єктів бізнесу, локалізованих в українсько-польському транскордонному регіоні, орієнтуються на отримання так званих «швидких грошей» і не є зацікавленими в реалізації довгострокових, трудомістких, а також капіталомістких проектів, що знижує їх інноваційну перспективу та обмежує потенціал співпраці з науковими, дослідницькими та іншими інноваційно-орієнтованими структурами.

Беручи до уваги відкритість економіки українсько-польського транскордонного регіону, а також враховуючи стохастичний характер розвитку інвестиційно-інноваційних процесів у його межах, для отримання достовірних та релевантних результатів дослідження цих процесів їх інституційний аналіз доповнено економіко-математичним моделюванням. Його результати засвідчили, що сусідні з Україною польські воєводства демонструють наявність тісного зв'язку між економічною ефективністю витрат на дослідження та розробки і забезпеченістю інноваційних процесів необхідним приростом основних фондів, у той час, як з українського боку кордону не спостерігається відповідної залежності.

Вказані відмінності зумовлені недостатньою ефективністю функціонування фінансового, інституційного та ринкового механізмів активізації інвестиційних процесів, а також асинхронністю їх дії в українській та польській частинах спільного транскордонного регіону. Наприклад, для польських воєводств, які межують з Україною спостерігається вища від середнього рівня тіснота зв'язку між середньорічними темпами зростання кількості працівників, задіяних у виконанні досліджень і розробок і середньорічними темпами зростання внутрішніх витрат на

дослідження і розробки, а також між середньорічним темпом зростання чисельності населення та середньорічними темпами зростання кількості працівників, задіяних у виконанні досліджень і розробок. Водночас, у прикордонних із Польщею областях України не спостерігається кореляції між цими показниками, а між темпами зростання чисельності населення та темпами зростання кількості працівників, задіяних у виконанні досліджень і розробок, взагалі існує від'ємний зв'язок.

Третій розділ **«Напрями удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні»** містить авторські пропозиції щодо пріоритетів розвитку інвестиційно-інноваційних процесів у досліджуваному транскордонному регіоні, а також засобів їх стимулювання на сучасному етапі європейської інтеграції.

Обґрунтовано, що пріоритетного значення з погляду системної трансформації механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у межах українсько-польського транскордонного регіону в сучасних соціально-економічних умовах набуває удосконалення інституційно-правового середовища інвестиційно-інноваційного розвитку сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі.

Зокрема, першочерговими кроками, спрямованими на поліпшення інституційно-правового середовища функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних у межах українсько-польського транскордонного регіону мають стати узгоджені дії органів місцевого самоврядування сусідніх адміністративно-територіальних одиниць України та Польщі. Передусім це стосується створення низки транскордонних просторових утворень з метою формування в українсько-польському прикордонні сприятливих інституційних передумов для генерування інноваційних ідей та реалізації інвестиційних проектів, пов'язаних з їх комерціалізацією.

Для підвищення ефективності функціонування ринкового та фінансового механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у сусідніх прикордонних регіонах України та Польщі запропоновано впровадити сучасні засоби фінансового стимулювання розвитку інновацій та їх комерціалізації. Зокрема, обґрунтовано доцільність започаткування діяльності низки нових інституцій, діяльність яких спрямовуватиметься на покращення взаємозв'язків між науково-дослідними установами, які генерують інновації, та суб'єктами транскордонного бізнесу, що втілюють їх у життя в межах українсько-польського транскордонного регіону. Передусім це стосується транскордонних бізнес-інкубаторів-акселераторів, діяльність яких поєднуватиме функції «вирощування» інноваційних старт-апів, з подальшою комерціалізацією інноваційних розробок і продуктів, створених ними, в межах усього українсько-польського транскордонного регіону.

Разом із цим доцільно розвивати транскордонні центри трансферу технологій і стимулювання інновацій, здатні ефективно використовувати спільний інноваційний потенціал інститутів громадянського суспільства, зокрема агенцій регіонального та місцевого розвитку, торгово-промислових палат, аналітичних агенцій тощо, науково-дослідних та навчально-освітніх закладів, передусім університетів та академічних установ, які функціонують по різні боки українсько-польського кордону, а також органів місцевого самоврядування та господарюючих суб'єктів, зацікавлених у реалізації інвестиційно-інноваційних проектів (рис. 3).

Рис. 3. Напрями трансформації інституційно-правового середовища функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів у контексті економічного розвитку українсько-польського транскордонного регіону

Складено автором

Одним з пріоритетних напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні, зокрема у контексті подолання існуючих інституційних дисфункцій, є завершення в Україні адміністративно-територіальної реформи. Це дозволить активізувати діяльність органів місцевого самоврядування прикордонних із Польщею регіонів України в напрямі посилення двостороннього співробітництва, а відтак сприятимуть нарощуванню інвестиційно-інноваційного потенціалу всього українсько-польського транскордонного регіону. Крім того, органи місцевого самоврядування зможуть на новій інституційній основі суттєво посилити свій координуючий вплив на співробітництво підприємницьких структур та іноземних інвесторів з українськими та польськими науковими установами та вищими навчальними закладами з метою створення затребуваних ринком інноваційних продуктів, а також налагодження сучасних форм комерціалізації інновацій.

Водночас, поглиблення співпраці між науковими установами та вищими навчальними закладами сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі, яке ґрунтуватиметься на засадах взаємної вигоди і використання синергетичних ефектів від створення спільних інноваційних продуктів, стимулюватиме посилення конвергентних процесів у науково-освітньому просторі українсько-польського транскордонного регіону та сприятиме підвищенню якості його людського та соціального капіталу в контексті налагодження сучасних форм інвестиційно-інноваційного співробітництва. Це сприятиме удосконаленню соціальної активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні.

Іншим важливим напрямом удосконалення цього механізму є стимулювання учасників українсько-польського транскордонного співробітництва до впровадження нових форм економічної діяльності та її поступового переведення з торговельно-посередницької в інвестиційно-інноваційну площину.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дисертації здійснено теоретичне узагальнення прикладних проблем і запропоновано нові підходи до вирішення актуального наукового завдання – обґрунтування теоретико-методичних засад та заходів, спрямованих на удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні на сучасному етапі європейської інтеграції. У цьому контексті проведене дослідження є підставою для таких висновків:

1. Встановлено, що основними механізмами активізації інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонних регіонах, які об'єднують сусідні прикордонні регіони країн-членів ЄС та країн, що межують із ними, включаючи Україну, і чинять при цьому найбільш вагомий вплив на формування та використання інноваційного потенціалу цих транскордонних регіонів у сучасних соціально-економічних умовах є: організаційно-економічний, фінансовий, ринковий, інформаційний та соціальний.

2. Доведено, що інституційне середовище розвитку механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному

регіоні охоплює формальні та неформальні інститути, а також інституції, які поширюють свій вплив на формування та використання інноваційного потенціалу сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі на локальному, субрегіональному, регіональному і транскордонному рівнях. З'ясовано, що в сучасних соціально-економічних умовах найбільш вагомий вплив на ефективність функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні мають стратегії розвитку сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі, а також неформальні інститути, які визначають якість людського та соціального капіталу, а також інноваційну культуру по різні боки українсько-польського кордону.

3. Визначено, що основними бар'єрами, які знижують ефективність функціонування механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні та спричиняють виснаження його інноваційного потенціалу на сучасному етапі європейської інтеграції є: опортуністична поведінка мешканців прикордонних із Польщею регіонів України, іллегальна трудова міграція, недостатньо диверсифікована прикордонна торгівля, а також низка інституційних дисфункцій, пов'язаних з організацією малого прикордонного руху.

4. Окреслено основні чинники впливу на підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі з метою активізації інвестиційно-інноваційного співробітництва між ними. До їх числа віднесено: вирівнювання фінансової спроможності органів місцевого самоврядування по різні боки кордону, модернізацію прикордонної, інформаційної, інституційної та фінансової інфраструктури, поліпшення інвестиційного клімату, а також підвищення якості людського та соціального капіталу українсько-польського транскордонного регіону.

5. Виявлено, що в польських воєводствах, які межують з Україною, на відміну від сусідніх із ними українських областей, спостерігається значна кореляція між грошовими доходами населення, інвестиціями в основний капітал і витратами на дослідження і розробки. Відсутність спільних тенденцій по різні боки українсько-польського кордону засвідчив також аналіз ефективності витрат промислових підприємств на інноваційну діяльність. Так, у польській частині спільного транскордонного регіону спостерігається загальна тенденція до підвищення ефективності витрат промислових підприємств на інноваційну діяльність, а з українського – відзначається стрибкоподібна зміна аналізованих показників, що не дозволяє встановити скільки-небудь стабільних тенденцій.

6. Обґрунтовано, що пріоритетними напрямками удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні на сучасному етапі європейської інтеграції є: взаємне підсилення науково-освітнього потенціалу українських і польських дослідницьких інституцій, локалізованих по різні боки спільного кордону; підвищення рівня інституційної та фінансової спроможності органів місцевого самоврядування у прикордонних із Польщею регіонах України; створення та насичення актуальною інформацією спільного українсько-польського Інтернет-ресурсу, який висвітлюватиме інвестиційні пропозиції та інноваційні потреби підприємницького середовища для

наукових установ і вищих навчальних закладів; виведення на транскордонний ринок фінансових послуг нових банківських продуктів для учасників транскордонного бізнесу і трудових мігрантів, орієнтованих на їх заохочення до вкладення коштів в інвестиційно-інноваційну діяльність в українсько-польському транскордонному регіоні, а також впровадження інших мотиваційних стимулів для мешканців українсько-польського прикордоння, включаючи трудових мігрантів, використовувати власні фінансові та інтелектуальні ресурси в інноваційних сегментах транскордонного бізнесу

7. Запропоновано заходи з впровадження в українсько-польському транскордонному регіоні принципів креативної економіки на основі впровадження в практику діяльності органів місцевого самоврядування сусідніх прикордонних областей України та воєводств Польщі електронного документообігу, поширення в їх межах транскордонної електронної комерції, започаткування діяльності транскордонних центрів комерціалізації інновацій, а також формування транскордонних «розумних ареалів» і транскордонних зон енергоефективної економіки й відновлюваної енергетики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації

1. Борщевський В., Бабій Г. Розвиток консалтингу в контексті європейської інтеграції України: суспільно-психологічний вплив та пріоритети регуляторної політики. *Ефективність державного управління*: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. Вип. 30. С. 393-399. *Особистий внесок*: досліджено вплив консалтингу на ефективність функціонування соціального механізму активізації інвестиційно-інноваційних процесів у прикордонних з ЄС регіонах України.

2. Борщевський В., Коваль І., Бабій Г. Консалтингові технології навчання економістів у контексті європейської інтеграції України: суспільно-психологічний аспект. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Львів, 2012. Вип. 2 (94). С. 440-449. *Особистий внесок*: досліджено взаємозв'язок між ефективністю консалтингових технологій навчання економістів та якістю людського капіталу з погляду нарощування інноваційного потенціалу розвитку вітчизняної економіки в умовах європейської інтеграції.

3. Бабій Г. Інвестиційно-інноваційні процеси в українсько-польському транскордонному регіоні як чинник суспільно-психологічних змін на прикордонних територіях. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Львів, 2014. Вип. 4 (108). С. 246-255.

4. Babiyy G. Development of the border areas in the context of activation investment-innovation practices in Ukrainian-Polish transborder region. *Регіональна економіка*. 2015. № 1 (75). С 130-135.*

* Статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз

5. Борщевський В., Бабій Г. Вплив сільських територій на економіку українсько-польського транскордонного регіону: суспільно-психологічний та інвестиційно-інноваційний аспекти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Львів, 2015. Вип. 1 (111). С. 16-20. *Особистий внесок*: досліджено особливості деструктивного впливу опортуністичної поведінки мешканців сільських територій західних областей України на формування інвестиційного клімату в українсько-польському транскордонному регіоні.

6. Борщевський В., Бабій Г. Інвестиційно-інноваційні процеси у розвитку транспортної інфраструктури прикордонних з ЄС регіонів України в системі пріоритетів європейської інтеграції держави. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Львів, 2016. Вип. 6 (122). С. 92-95. *Особистий внесок*: проаналізовано основні чинники соціально-економічного впливу на мотивацію іноземних інвесторів вкладати кошти в реалізацію інноваційних проєктів, спрямованих на модернізацію транспортної інфраструктури прикордонних з ЄС областей України.

7. Бабій Г. Особливості впливу суспільно-психологічного середовища на інвестиційно-інноваційний потенціал розвитку українсько-польського транскордонного регіону. *Регіональна економіка*. 2017. № 4 (86). С. 102-109.*

8. Борщевський В., Бабій Г. Розвиток прикордонних сільських територій як чинник активізації інвестиційно-інноваційних процесів у межах українсько-польського транскордонного регіону. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Львів, 2017. Вип. 5 (127). С. 84-88. *Особистий внесок*: виявлено взаємозв'язок між активізацією інвестиційно-інноваційних процесів та пріоритетними напрямками розвитку сільських територій в українсько-польському транскордонному регіоні.

9. Бабій Г. Інституційно-правові засади активізації інвестиційно-інноваційних процесів у прикордонних із Польщею регіонах України на сучасному етапі європейської інтеграції. *Інноваційна економіка*. 2017. № 11-12 (72). С. 23-26.

10. Бабій Г. Соціальний механізм активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні. *Економічний простір*. 2017. № 124. С. 19-31.*

11. Пасічник Т., Смоленський В., Бабій Г. Моделювання інноваційних процесів у західних областях України. *Аграрна економіка*. 2017. Т. 10. № 3-4. С. 5-15. *Особистий внесок*: систематизовано цифровий матеріал, який відображає тенденції поширення інноваційних процесів у прикордонних областях Західної України.

12. Борщевський В., Бабій Г. Опортуністична поведінка та її вплив на інвестиційно-інноваційні процеси в українсько-польському транскордонному регіоні: механізми, тенденції, засоби подолання деструкцій. *Економіка та суспільство* (електронне наукове фахове видання). 2018. Вип. 14. *Особистий внесок*: досліджено характерні форми та вияви опортуністичної поведінки мешканців прикордонних із Польщею областей України на різних етапах розвитку українсько-польського транскордонного співробітництва.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

13. Бабій Г. Соціально-психологічні аспекти державного управління ринком консалтингових послуг у контексті євроінтеграції. *Модернізація системи державного управління: теорія та практика*: Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю. (Ч. 2). Львів-Брюховичі: Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. С. 6-11.

14. Бабій Г. Розвиток інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні в умовах дії Угоди про асоціацію з ЄС. *Інвестиційно-інноваційні засади розвитку національної економіки в ринкових умовах*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород-Мукачево: Ужгородський торгово-економічний інститут Київського національного торгово-економічного університету – Мукачівський державний університет. 2015. С. 197-199.

15. Бабій Г. Активізація інвестиційно-інноваційних процесів як чинник стратегічного розвитку українсько-польського транскордонного регіону. *Стратегічний розвиток організації, міста та регіонів*: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород: Ужгородський національний університет. 2017. С. 114-116.

16. Бабій Г. Пріоритетні напрями активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні. *Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи*: зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. 2017. С. 134-135.

17. Борщевський В., Бабій Г. Інвестиційно-інноваційні процеси в українсько-польському транскордонному регіоні: безпековий контекст. *Безпекові виклики у геополітиці XXI століття*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. 2017. С. 110-112. *Особистий внесок*: описано суть та механізми розгортання інвестиційно-інноваційних процесів у прикордонних із Польщею регіонах України в умовах сучасних безпекових викликів.

Публікації, які додатково відображають результати дисертації

18. Борщевський В., Бабій Г. Транскордонне співробітництво в контексті оптимізації системи державного управління та поглиблення європейської інтеграції України. *Пріоритети підвищення ефективності транскордонного співробітництва та зміцнення конкурентоспроможності підприємництва західних регіонів України*: зб. матеріалів. 2011. Вип. 168. С. 67-72. *Особистий внесок*: обґрунтовано пріоритетні напрями удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку транскордонного співробітництва між Україною та ЄС в умовах поглиблення європейської інтеграції.

19. Васильців Т., Бабій Г. Консалтинг в контексті європейської інтеграції України: суспільно-психологічний, підприємницький та безпековий контексти. *Зовнішньоекономічний кур'єр*. 2012. Вип. 1. С. 6-7. *Особистий внесок*: окреслено пріоритетні напрями використання консалтингу з метою поліпшення інвестиційного клімату прикордонного регіону.

20. Борщевський В., Волошин В., Бабій Г. Інвестиційно-інноваційна діяльність в українсько-польському транскордонному регіоні: євроінтеграційний контекст. *Стратегічна панорама*. 2017. № 2. С. 38-45. *Особистий внесок*: виявлено деструктивний вплив недостатньої інституціоналізації малого прикордонного руху в українсько-польському транскордонному регіоні на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів у його межах.

21. Борщевський В., Куцаб-Бонк К., Бабій Г. Якість інституційного середовища як важливий чинник формування тіньового сектору в економіці прикордонних регіонів. *Розвиток транскордонного співробітництва: тіньовий сектор в економіці прикордонних територій*. Науково-аналітична доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». 2018. – С. 34-46. *Особистий внесок*: досліджено особливості формування та поширення в прикордонних регіонах України окремих форм опортуністичної поведінки та доведено їх негативний вплив на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні.

АНОТАЦІЯ

Бабій Г.Я. Механізми активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», Львів, 2018.

Дисертаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів в українсько-польському транскордонному регіоні в умовах поглиблення європейської інтеграції. У роботі здійснено систематизацію механізмів активізації інвестиційно-інноваційних процесів та досліджено особливості їх формування та розвитку в українсько-польському транскордонному регіоні. Акцентовано увагу на пріоритетній ролі організаційно-економічного, ринкового, інформаційного, соціального та фінансового механізмів у стимулюванні інвестиційно-інноваційної активності в українсько-польському транскордонному регіоні. Запропоновано засоби удосконалення вказаних механізмів на сучасному етапі європейської інтеграції, зокрема на основі принципів і механізмів «розумного зростання», впровадження сучасної системи комерціалізації інновацій і налагодження дієвих форм транскордонної взаємодії між науковими установами, вищими навчальними закладами та дослідницькими центрами, розташованими по різні боки українсько-польського кордону.

Ключові слова: транскордонний регіон, економічні механізми, інвестиційно-інноваційні процеси, українсько-польське транскордонне співробітництво.

АННОТАЦИЯ

Бабий Я. Механизмы активизации инвестиционно-инновационных процессов в украинско-польском трансграничном регионе. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Государственное учреждение «Институт региональных исследований имени М.И. Долишнего НАН Украины», Львов, 2018.

Диссертация посвящена обоснованию теоретико-методических основ и практических рекомендаций по совершенствованию механизмов активизации инвестиционно-инновационных процессов в украинско-польском трансграничном регионе в условиях углубления европейской интеграции. В работе осуществлена систематизация механизмов активизации инвестиционно-инновационных процессов и исследованы особенности их формирования и развития в украинско-польском трансграничном регионе. Акцентируется внимание на приоритетной роли организационно-экономического, рыночного, информационного, социального и финансового механизмов в процессе стимулирования инвестиционно-инновационной активности в украинско-польском трансграничном регионе. Предложены направления усовершенствования указанных механизмов на современном этапе европейской интеграции, в частности на основе внедрения принципов и механизмов «умного роста», адаптации современной системы коммерциализации инноваций и налаживания действенных форм трансграничного взаимодействия между научными учреждениями, высшими учебными заведениями и исследовательскими центрами, расположенными по разные стороны украинско-польской границы.

Ключевые слова: трансграничный регион, экономические механизмы, инвестиционно-инновационные процессы, украинско-польское трансграничное сотрудничество.

SUMMARY

Babiy H.Ya. Mechanisms of investment-innovative processes activation in Ukrainian-Polish cross-border region. – Qualifying scientific work as a manuscript.

The thesis for obtainment of scientific degree of the PhD in economics (philosophy doctor) by the specialty 08.05.00 – development of productive forces and regional economy (08 – economic sciences). – SI «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine», Lviv, 2018.

The work is dedicated to research of mechanisms to activate investment-innovative processes in Ukrainian-Polish cross-border region and to development of recommendations directed at improvement of their functioning efficiency, primarily in the regions of Ukraine that border Poland.

Systematization of major mechanisms to activate investment-innovative processes in a cross-border region is carried out on the basis of theoretical and methodological developments of the representatives of neoclassic and institutional scientific schools as well as the principles and conceptual foundations of regional economy. In particular, the thesis proves that organizational-economic, financial, market, informational and social mechanisms have the most essential influence on activation of investment-innovative processes in a cross-border region. It serves as the basis to develop the ways to improve the abovementioned processes taking into account the specifics of functioning of each of them within the Ukrainian-Polish cross-border region.

Economic-mathematical modeling was applied to reveal the fact that availability of strong correlation between the volume of GRP per capita and domestic expenditures on research and developments per capita can be observed in Ukrainian-Polish cross-border region. Polish voivodeships that border Ukraine also show significant correlation between the level of residents' income, volumes of investment in fixed capital and domestic expenditures on research and developments.

The analysis of efficiency of industrial enterprises' expenditures on innovative activity in Ukrainian-Polish cross-border region testifies to the absence of joint tendencies on both Ukrainian and Polish sides of the border. Thus, Polish part of cross-border region shows the tendency towards the growth of efficiency of industrial enterprises' expenditures on innovative activity, and constant change of parameters under research takes place at Ukrainian side of the border. This testifies to the lack of efficient investment-innovative policy at regional level.

The conducted institutional analysis contributed to revealing of the fact that formal institutes and institutions represented by Euroregion Bug and Carpathian Euroregion as well as numerous NGOs, scientific establishments and training and educational establishments engaged in the sphere of cross-border projects' implementation have the most essential positive influence on activation of investment-innovative processes in Ukrainian-Polish cross-border region. Instead, dominating informal institutes will lead to establishment of the range of destructive phenomena, reducing in such a way the functioning efficiency of each and every mechanism of investment-innovative processes activation in Ukrainian-Polish cross-border region, primarily due to expansion of opportunistic behaviour.

The following are the priority ways to solve the existing problems and activate the investment-innovative processes in the neighbouring Ukrainian and Polish border areas: introduction of principles and mechanisms of «smart growth», forming of cross-border renewable energy and energy-efficient economy zones, introduction of the modern system of innovations commercialization and establishment of modern forms of cross-border cooperation between scientific establishments, educational institutions and research centers located on both sides of Ukrainian-Polish border.

Key words: cross-border region, economic mechanisms, activation of investment-innovative processes, Ukrainian-Polish cross-border cooperation.

Підписано до друку 02.11.2018 р. Формат 60x90/16.
Папір офсетний. Друк на різнографі. Умов. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Друк: ПП "Арал"
м. Львів, вул. Козельницька, 4. Тел: (050) 371-62-80